

INFOBLAD AGRARIËRS

> VOORJAAR 2025

PAGINA 3

INFOBLAD GAAT DIGITAAL!

PAGINA 4 & 5

**DAW - GOED VOOR ONS
WATER EN GOED VOOR DE
PORTEMONNEE**

PAGINA 7

**ALTERNATIEF SPEUREN
NAAR MUSKUSRATTEN**

INHOUD

03	Blijf op de hoogte van het laatste nieuws!	10	Samen voorbereid op hoog water
04	DAW - Goed voor ons water en goed voor de portemonnee	12	Stormen Bert en Conall en de inspectie regionale en lokale waterkeringen
06	Extra maatregelen voor halen doelen voor schoon en gezond water	14	Gewassenbeschermingsmiddelen in Fries water: resultaten 2024
07	Alertnatief speuren naar muskusratten	16	Waterbeheer bij droogte doen we samen
08	GLB-subsidies: dit zijn de voorwaarden	18	Vergunningen aanvragen: hoe werkt het ook alweer?
09	Onderhoud hoofdwatgangen: waarom goed onderhoud zo belangrijk is	19	Oproep: spaar de oevers bij het maaien

COLOFON

WETTERSKIP FRYSLÂN

Postbus 36 | 8900 AA Leeuwarden

T 058 - 292 22 22

info@wetterskipfryslan.nl

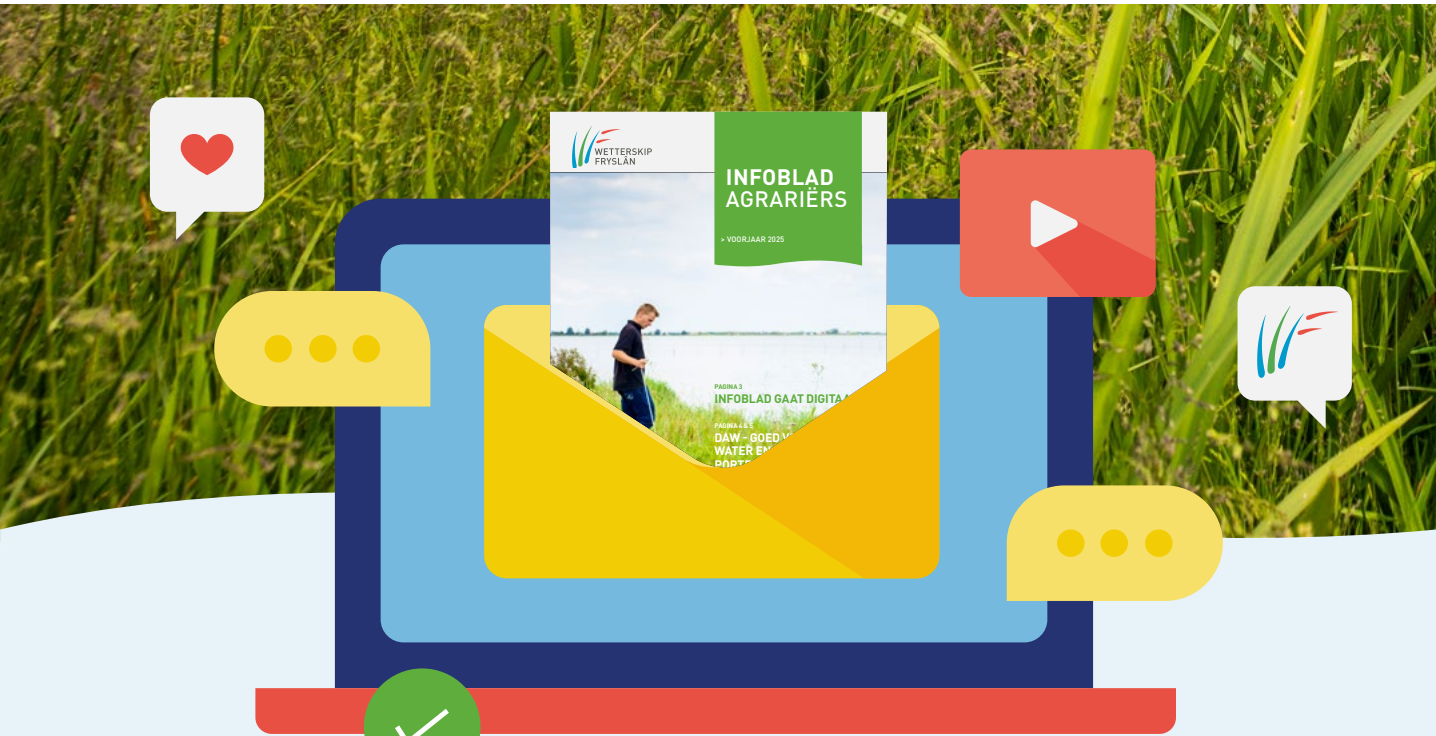
wetterskip.nl

Infoblad Agrariër | voorjaar 2025, nummer 31 | Infoblad Agrariërs is het informatieblad van Wetterskip Fryslân voor alle agrariërs in Fryslân en het Groninger Westerkwartier | oplage: 4.715 | teksten: team communicatie | eindredactie: team communicatie Wetterskip Fryslân | vormgeving & opmaak: Blauwe Zone, Leeuwarden | fotografie: Wetterskip Fryslân, Daniël Hartog, eigen medewerkers | druk: Grafische groep van der Eems, Easterein | gedrukt op 100% gerecycled papier

PRIVACYVERKLARING INFOBLAD AGRARIËRS

Elk adres in Fryslân en het Groninger Westerkwartier dat bij ons bekend staat als agrarisch bedrijf, ontvangt het Infoblad Agrariërs. Met het Infoblad informeren we je over wet- en regelgeving van het waterschap die voor jou van belang is. Bij het bedrijf dat de verzending doet, leveren wij voor elk nummer een naam- en adressenlijst aan. Het bedrijf vernietigt deze lijst na gebruik. Wil je geen Infoblad Agrariërs meer ontvangen, meld je dan af door een mail te sturen aan communicatie@wetterskipfryslan.nl.

Je mag jouw gegevens altijd inzien en laten wijzigen of wissen. Ook mag je eisen dat de verwerking van jouw gegevens wordt beperkt en een klacht indienen bij de autoriteit persoonsgegevens. Je mag ook officieel bezwaar maken tegen de verwerking van jouw gegevens. Hiervoor kun je een verzoek indienen bij de functionaris gegevensbescherming (privacy@wetterskipfryslan.nl).

BLIJF OP DE HOOGTE VAN HET LAATSTE NIEUWS!

De manier waarop we je informeren gaan we vernieuwen. Naast het infoblad starten we met een digitale nieuwsbrief speciaal voor agrariërs.

WAAROM DEZE VERANDERING?

Met een digitale nieuwsbrief kunnen we je vaker en sneller informeren over actuele zaken die voor jou belangrijk zijn. Denk aan wijzigingen in regelgeving, subsidies of waterpeilen. Zo mis je niets!

HOE BLIJF JE OP DE HOOGTE?

Schrijf je in voor onze digitale nieuwsbrief de QR-code op deze pagina te scannen met je telefoon. Je komt direct op het aanmeldformulier. Het invullen kost minder dan een minuut.

WAT KUN JE VERWACHTEN?

In de digitale nieuwsbrief vind je dezelfde vertrouwde informatie over:

- Regelgeving en vergunningen
- Innovatieve projecten
- Onderhoudswerkzaamheden
- Actuele zaken

Plus extra voordelen zoals:

- Meer ruimte voor beeldmateriaal en video
- Directe links naar meer informatie
- Gemakkelijk te bewaren op je computer of telefoon

We zien je graag terug bij onze digitale nieuwsbrief!

SCAN DE QR-CODE OF GA NAAR:
wetterskipfryslan.nl/infoblad-agrariërs

DAW - GOED VOOR ONS WATER EN GOED VOOR DE PORTEMONNEE

LTO Noord, de provincie en Wetterskip Fryslân hebben twee nieuwe projecten in gang gezet binnen het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Wetterskipsbestuurder Cees Pieter van Burgsteden is zelf boer en DAW-ervaringsdeskundige. Hij hoopt dat er veel agrariërs instappen, want er valt wat te halen voor de waterkwaliteit én voor hun bedrijfsvoering.

Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is een in 2013 gestart verbond van de landbouwsector en overheden (provincies, waterschappen en Rijk). Zij werken samen aan gezond water en een gezonde bodem door kennis te ontwikkelen en te delen met boeren.

In Fryslân coördineert LTO Noord de initiatieven. De afgelopen jaren is al met succes gewerkt aan het tegengaan van erfafspoeling, betere spuittechnieken en het verbeteren van de bodemkwaliteit. Voor de beide nieuwe DAW-projecten is €1,35 miljoen gereserveerd. De helft komt van het Rijk. Provincie en waterschap betalen de rest.

OPTIMALE NUTRIËNTENBENUTTING

Het eerste nieuwe DAW-project mikt op het optimaal benutten van nutriënten in de landbouwbedrijfsvoering, om te voorkomen dat deze in het water komen. Stikstof en fosfor overschrijden nu de normen in een deel van de wateren die vallen onder de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het water in de Friese boezem (het hoofdstelsel van waterwegen en meren in de provincie) stroomt van het zuidwesten naar het noordoosten en raakt onderweg steeds verder 'opgeladen' met deze meststoffen.

Het project is daarom gericht op een provinciebrede verlaging van de nutriëntenbelasting. Die moet worden bereikt door agrariërs meer inzicht te geven in de

wisselwerking tussen bodem, mest en gewas.

Om efficiënter te leren omgaan met meststoffen, gaan boeren in studiegroepen aan de slag met bemestingsplannen en het maken van een nutriëntenbalans op bedrijfsniveau. Er staan experimenten op stapel met verschillende bemestingsvormen en -technieken.

VOORKOMEN PERCEELEMISSIES

Het tweede DAW-project is specifiek voor akkerbouwers in de noordelijke kleischil. Het is gericht op het voorkomen van perceelemissies: het afspoelen en uitlogen van gewasbeschermingsmiddelen van hun land naar het oppervlaktewater. Streven is het aantal gemeten normoverschrijdingen in wateren (nu nog 15 tot 20 per jaar) in 2027 terug te brengen naar nul.

Om iedereen te bereiken worden trainingen opgezet voor de middenleveranciers en teeltadviseurs die over de vloer komen bij alle bedrijven. Rond de acht vaste meetpunten van Wetterskip worden studiegroepen gevormd. Die duiken in monitoringsgegevens en gaan aan de slag met aanvullende metingen in perceelsloten en experimenten. Een te ontwikkelen dashboard moet ervoor zorgen dat actuele monitoringsresultaten snel voor de akkerbouwers beschikbaar zijn, zodat tijdig ingegrepen kan worden en de belasting van het oppervlaktewater minimaal is.

'GOED VOOR JE PORTEMONNEE'

Cees Pieter van Burgsteden is enthousiast over de nieuwe initiatieven. 'Ze draaien allebei om het tegengaan van verliezen en daar profiteert de waterkwaliteit net zo goed van als de ondernemer. Dat is ook waarom ik hier als bestuurder helemaal achter sta. Iedereen snapt dat het goed is voor je portemonnee als je verliezen voorkomt. Dat moet ook voor boeren een stimulans zijn om mee te doen.'

Van Burgsteden hoopt op net zoveel enthousiasme als eerder voor het project 'Schoon erf, schoon water' dat honderden boeren bereikte. 'Het zou mooi zijn als we nu ook weer heel veel mensen bereiken. Het is motiverend en laagdrempelig om in groepen aan de slag te gaan. Boeren kunnen ook van elkaar veel leren.'

ERVARINGSDESKUNDIGE

De waterschapsbestuurder is zelf ervaringsdeskundige. Als boer heeft hij meegedraaid in verschillende DAW-projecten: 'Bodem-APK', 'Schoon erf, schoon water' en 'Vruchtbare kringloop'. 'Dat maakte mij veel bewuster van de dingen waarmee ik bezig ben.'

'Voor die bodem-APK zijn we gaan kijken bij mijn beste en mijn slechtste perceel. Zitten er storende lagen in de bodem? Wat kun je aflezen aan een bodemanalyse? Het gaat soms maar om simpele dingen die je als goede boer hoort te weten. Maar het helpt enorm als je daar eens wat begeleiding in hebt en meedenkers treft.'

GESCHEIDEN STROMEN

Van het erfproject leerde hij over logische transportstromen, weglappende kuilsappen en het nut van een geregelde veegbeurt. 'Daar zat veel bewustwording bij, zonder dat ik meteen alles hoefde om te gooien op

Cees Pieter van Burgsteden

mijn erf. Maar die kennis neem je wel mee. Ik zie nu dat mijn erf bijna aan een renovatie toe is. Eerder zou ik er misschien gewoon een laagje beton overheen hebben gedaan. Nu denk ik dat het misschien beter is alles er uit te halen en gescheiden stromen te maken, om het regenwater naar de sloot te leiden en perssappen uit de kuilbult naar de mestput. Ik weet nu waar ik advies kan halen.'

MEER WETEN OVER HET DELTAPLAN AGRARISCH WATERBEHEER?

Bezoek de website agrarischwaterbeheer.nl. Hier zijn ook contact- en aanmeldgegevens te vinden.

EXTRA MAATREGELLEN VOOR HALEN DOELLEN VOOR SCHOON EN GEZOND WATER

Wetterskip Fryslân investeert de komende jaren extra in schoon en gezond water voor mensen, dieren en planten. Daarvoor heeft ons algemeen bestuur in december unaniem gekozen. We nemen daarmee onze verantwoordelijkheid voor het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027. Een tussenevaluatie laat zien dat er al veel bereikt is, maar ook dat we op eigen kracht niet alle doelen halen.

Voor een eindrapport zonder onvoldoendes is het nodig dat alle overheden de mouwen opstropen. We zoeken manieren om gemeenten, provincie en het Rijk verder in beweging te krijgen. Zij kunnen helpen met maatregelen, toezicht en spelregels om te voorkomen dat ongewenste chemicaliën en nutriënten in het oppervlaktewater belanden via rioleringen, lozingen en landbouwemissies.

EUROPESE AFSPRAKEN

In 2000 spraken EU-lidstaten af de chemische en ecologische kwaliteit van grond- en oppervlaktewater te verbeteren via de Kaderrichtlijn Water (KRW). In Fryslân hebben 24 KRW-waterlichamen extra bescherming. Ze moeten in 2027 voldoen aan strikte doelen voor ecologisch gezonde wateren.

UITKOMSTEN TUSSENEVALUATIE

Sinds 2009 zijn er honderden maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren. De evaluatie toont de volgende resultaten:

- De investering in waterkwaliteit levert resultaat, maar nog niet alle doelen zijn gehaald.
- 52% van de KRW-wateren voldoet aan de kwaliteitsnormen voor dieren- en plantenleven. Verwachting is 60% in 2027 en 100% in 2045.
- Doorzichtigheid en de nutriënten stikstof en fosfor voldoen nog niet overal aan de normen. In 2027 wordt verwacht dat 13 waterlichamen voor beide stoffen de norm halen.
- Van de 125 stoffen die gemeten worden, halen 116 de norm. 9 stoffen blijven waarschijnlijk ook na 2027 problematisch.

TIENTALLEN ACTIES

Er worden tientallen extra maatregelen genomen, zoals beekherstel, vismigratieplekken en het verminderen van nutriënten in het rioolwater. Naast €31,5 miljoen investeren we €5 miljoen extra.

‘DOEN WAT NODIG IS’

Dagelijks bestuurslid Monique Plantinga: ‘De zorg voor schoon water is een van de hoofdogaven waaraan we elke dag hard werken. Daarom willen we onze verantwoordelijkheid nemen en doen wat nodig is. Dat brengt ons in een betere uitgangssituatie voor 2027, maar ook voor de jaren daarna, waarin het werken aan een goede waterkwaliteit natuurlijk gewoon doorgaat. We roepen andere partijen op om nu ook stappen te zetten, zodat we samen alle doelen kunnen halen.’

ALTERNATIEF SPEUREN NAAR MUSKUSRATTEN

HOE WETTERSKIP MET EDNA HET WATER ‘LEEST’

Zie je wel eens medewerkers van Wetterskip water-monsters nemen uit sloten en vaarten? Misschien heb je je afgevraagd waarom ze dat doen. Het antwoord: ze zoeken sporen, oftewel het eDNA (environmental DNA), van muskusratten. Niet met camera’s, maar met een slimme techniek die ‘qPCR’ heet.

WAT IS EDNA?

Elk dier in het water laat weefsel achter. Denk aan huidcellen of uitwerpselen. Dat materiaal bevat DNA: de unieke ‘genetische vingerafdruk’ van een soort. Met de eDNA-methode onderzoekt Wetterskip gericht of er muskusratten in het water aanwezig zijn.

WAAROM DOET WETTERSKIP DIT ONDERZOEK?

Muskusratten vormen een risico voor onder andere dijken en oevers omdat ze gangen graven. Dit kan leiden tot verzakkingen, schade en zelfs dijkdoorbraken. Wij bestrijden ze al jarenlang intensief. Met succes: de populatie muskusratten is inmiddels laag. Dat is goed nieuws, maar hoe minder muskusratten, hoe lastiger de zoektocht. Traditioneel werd er namelijk gezocht naar zichtbare sporen zoals uitwerpselen of vraatsporen. eDNA helpt bij lage populaties om sneller en gericht te werken.

- **MONSTERNAME:** Over trajecten van 3 tot 5 kilometer worden watermonsters genomen. Meestal waar eerder muskusratten zijn gevangen of waar lange tijd geen controle is geweest. Dit wordt gedaan met een automatisch bemonsteringssysteem dat om de 25 meter een kleine hoeveelheid water ‘opslurpt’. Bij kavelsloten gebeurt dit om de 100 meter.
- **LABORATORIUMANALYSE:** In het lab wordt het water onderzocht met de qPCR-techniek. Hiermee wordt naar de aanwezigheid van het DNA van muskusratten gezocht.
- **GERICHT ONDERZOEK:** Bij een positieve eDNA-test wordt het gebied nog eens onderzocht. Het zoekgebied wordt dan bijvoorbeeld opgesplitst in kleinere secties van 1 kilometer om de locatie exacter te bepalen.

WAT BETEKENT DIT VOOR AGRARIËRS?

De meeste watermonsters worden genomen in primaire watergangen, maar soms ook in boerensloten. De bemonsteringshouders rekening met de toegankelijkheid van het land, gewassen en vee. In sommige gevallen nemen ze contact op als het terrein moeilijk bereikbaar is. Dankzij eDNA kunnen we beter bepalen waar controle nodig is en waar niet, wat betekent dat we sommige gebieden minder vaak hoeven te bezoeken.

TOEKOMST VAN EDNA IN WATERBEHEER

De techniek wordt steeds verder ontwikkeld. Op termijn kan eDNA mogelijk ook andere soorten aantonen, zoals rivierkreeften. Hoe beter we weten wat er leeft in onze wateren, hoe gericht er kan worden gehandeld. Dus zie je medewerkers watermonsters nemen of op een quad rijden? Dan is de kans groot dat ze bezig zijn met eDNA-onderzoek.

MEER WETEN OVER EDNA?

Scan de QR-code.

GLB-SUBSIDIES: DIT ZIJN DE VOORWAARDEN

Als agrariër weet je dat het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Unie niet alleen subsidies biedt, maar ook bepaalde voorwaarden met zich meebrengt. Deze regels, de zogeheten conditionaliteiten, zorgen ervoor dat landbouw duurzaam blijft en dat er aandacht is voor bodem, water, dierenwelzijn en biodiversiteit. Maar wat houden deze voorwaarden precies in? En wat betekent het als je hier niet aan voldoet? We leggen het uit.

WANNEER KOM JE IN AANMERKING?

Om in aanmerking te komen voor GLB-subsidies, zoals de basisbetaling, moet je voldoen aan een aantal regels op het gebied van:

- **Milieu en biodiversiteit:**
Denk aan goed water- en bodembeheer en het behouden van natuur op je bedrijf.
- **Dierenwelzijn:**
Je dieren moeten voldoende ruimte, voeding en verzorging krijgen.
- **Gezondheid en voedselveiligheid:**
Hygiëne en het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn hierbij belangrijk.
- **Duurzaam landgebruik:**
Dit gaat bijvoorbeeld over erosiebestrijding en het verantwoord omgaan met meststoffen.

WAARVOOR KUN JE KORTING KRIJGEN?

Niemand zit te wachten op een korting op zijn subsidies, maar het is goed om te weten dat dit kan gebeuren als je niet aan de GLB-voorwaarden voldoet. De hoogte van de korting hangt af van hoe groot de overtreding is. Dit kan variëren van een kleine vermindering tot in het ergste geval een stopzetting van betalingen.

Hier zijn een paar voorbeelden waarvoor je een korting kunt krijgen:

- **Problemen met bodem- en waterbeheer:**
Bijvoorbeeld als meststoffen niet volgens de regels worden gebruikt.
- **Geen aandacht voor biodiversiteit:**
Bijvoorbeeld als verplichte akkerranden of natuurstroken ontbreken.
- **Erosiebestrijding niet op orde:**
Als er maatregelen nodig zijn tegen bodemerosie, maar deze niet worden genomen.
- **Dierenwelzijnsregels niet nageleefd:**
Zoals onvoldoende ruimte of verzorging voor vee.
- **Hygiëne en voedselveiligheid:**
Bijvoorbeeld onzorgvuldige opslag van dierlijke producten of gewasbeschermingsmiddelen.

Benieuwd welke regels precies voor jouw bedrijf gelden? Alle informatie over GLB-subsidies vind je op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

HET TALUD ZELF MAAIEN OF KLEPELEN VAN EEN HOOFDWATERGANG? NEE, DANK U!

ONDERHOUD HOOFDWATERGANGEN: WAAROM GOED ONDERHOUD ZO BELANGRIJK IS

Wetterskip Fryslân is verantwoordelijk voor het onderhoud van de hoofdwatergangen. En we onderhouden dit dan ook zelf. Een aantal jaren geleden hebben we gedifferentieerd onderhoud ingevoerd om een balans te vinden tussen waterbeheer en natuurbehoud. Uit evaluaties blijkt dat het onderhoud van taluds beter kan. Door samen te werken en rekening te houden met de richtlijnen, zorgen we voor een gezond en goed onderhouden watersysteem.

WAT MAG NIET?

- ❌ **Zelf maaien of klepelen van het talud door perceeleigenaren aan een hoofdwatergang**
 - Het past niet binnen de afspraken in de waterschapsverordening en het beheer- en onderhoudsplan.
- ❌ **Maaisel laten liggen**
 - Achtergebleven maaisel zorgt ervoor dat zaden terug in het talud komen. Dit leidt tot extra begroeiing en vermindert de natuurwinst

WAAROM IS DIT NIET IDEAAL?

- Schade aan biodiversiteit: Handmatig maaien en klepelen verstoren de natuurlijke balans.
- Terugkeer van ongewenste planten: Achtergelaten maaisel stimuleert verdere begroeiing.
- Afwijken van onderhoudsplannen: Dit kan invloed hebben op het beheer van de watergangen

WAT KUN JE DOEN?

- ✅ **Het talud met rust laten**
 - Wetterskip Fryslân onderhoudt dit op een natuurvriendelijke manier.
- ✅ **De regelgeving volgen**
 - Zo blijft het onderhoud op een efficiënte manier gewaarborgd.
- ✅ **Informatie raadplegen**
 - Kijk op wetterskipfryslan.nl voor actuele informatie over het onderhoud. Hier staat alles over de onderhoudsmethode en aan welke zijde van de watergang en in welke periode van het jaar het onderhoud wordt uitgevoerd.

WAT DOEN WE BIJ OVERTREDING VAN DEZE REGL?

- Aanspreken bij onbedoelde overtredingen: Bij een eerste keer volgt een waarschuwing.
- Herhaalde overtredingen: Indien nodig wordt verdere actie ondernomen om het beheer in goede banen te leiden.

WAT IS GEDIFFERENTIEERD ONDERHOUD?

Sinds 2007 past Wetterskip Fryslân gedifferentieerd onderhoud toe op hoofdwatergangen. Dit betekent dat begroeiing zoveel mogelijk blijft staan, zolang de wateraan- en afvoer niet wordt belemmerd. Taluds worden minder vaak gemaaid, afhankelijk van de watergang één keer per jaar of eens in de drie jaar. Minder maaien zorgt voor verschraling van de grond, een steviger talud en meer biodiversiteit. Dit kost tijd, maar op de lange termijn heeft zowel de natuur als de perceeleigenaar hier baat bij.

SAMEN VOORBEREID OP HOOG WATER

OEFENING MET DEFENSIE

In november 2024 oefenden we samen met Defensie in Súdwest-Fryslân tijdens 'Alert 2024'. Militairen ondersteunden ons bij:

- Dijkinspecties
- Plaatsen van zandzakken op waterkeringen
- Controle van keringen met behulp van drones

DE UITDAGING VAN KLIMAATVERANDERING

De kans op lokaal hoge waterstanden neemt toe door klimaatverandering. Voor het agrarisch gebied kunnen wateroverlast en ondergelopen percelen grote gevolgen hebben.

ONZE WATERKERINGEN

Wij beheren, onderhouden en controleren 3.000 kilometer aan regionale waterkeringen en 1.000 kilometer aan lokale waterkeringen.

CONTINU ALERT ZIJN

We controleren onze waterkeringen het hele jaar door. Bij hoogwater doen we extra inspecties en hebben we zandzakken klaarstaan. Door regelmatig te oefenen zijn we goed voorbereid op mogelijke calamiteiten. Zo beschermen we samen ons gebied en zorgen we dat wateroverlast beperkt blijft, ook bij extreme weersomstandigheden.

STORMEN BERT EN CONALL EN DE INSPECTIE REGIONALE EN LOKALE WATERKERINGEN

De lente komt eraan en het officiële stormseizoen is voorbij. Wat is er het afgelopen seizoen gebeurd? Een terugblik...

STORM BERT ZORGDE VOOR HOGERE WATERSTANDEN

Storm 'Bert', die eerst over Ierland en het Verenigd Koninkrijk trok, bereikte ook Fryslân. De harde wind en beperkte spui mogelijkheden naar de Waddenzee zorgden voor hogere waterstanden in de Friese boezem. De Friese boezem is het stelsel van meren, kanalen en andere waterwegen die een cruciale rol spelen in het waterbeheer van de provincie. Bij sterke wind gaat de Friese boezem 'scheef staan', waardoor het water lokaal kan stijgen. Dit gebeurde vooral boven de lijn Harlingen - Drachten.

Bij Dokkum was dat goed zichtbaar. We hebben alles gedaan om de waterstand zo laag mogelijk te houden. Als voorzorgsmaatregel hebben we de keersluizen bij de Lege

Wâlden gesloten. Hierdoor konden we het waterpeil in de boezem beheersen en hebben we overstromingen met onze lokale waterkeringen kunnen voorkomen.

De hogere waterstanden waren aanleiding om ook het Woudagemaal op te starten. Gelukkig leidde de situatie nergens tot grote problemen, maar onze medewerkers bleven continu alert om alles in de gaten te houden.

STORM CONALL BRACHT VEEL REGEN

Nadat de storm Bert verder was getrokken, draaide de wind en nam in sterkte af. Daardoor stroomde het water geleidelijk weer terug wat ook in het midden van Fryslân tot hogere waterstanden leidde. Daarna kwam storm 'Conall', die naast veel wind ook veel regenval bracht.

Uit voorzorg hebben we op 2 locaties in de Lege Wâlden zandzakken gelegd. Niet overal viel evenveel regen: in het zuidoosten van Fryslân viel 15 millimeter, in het noordwesten meer dan 35 millimeter. Tijdens de hele

stormperiode hebben we continu de situatie in de gaten gehouden en de waterkeringen geïnspecteerd. Op drie plekken hebben we hulppompen ingezet. Er is midden in de nacht nog gekeken of er zandzakken in Aldeboarn nodig waren, maar dat bleek niet het geval.

Door de hevige regenval en het vele water dat al in de Friese boezem aanwezig was, hebben we besloten om eerst op zoveel mogelijk plaatsen water in de polders vast te houden tot maaiveldhoogte. Door de verzadigde bodem werd dat punt al snel bereikt waardoor lokaal hier en daar stukken land onder water liepen. We hebben steeds gecontroleerd of dit niet voor grote schade zou zorgen. Waar de waterstand problemen kon opleveren, zijn we begonnen met het wegpompen van water uit de polders.

Na ongeveer een week stabiliseerde de situatie en konden we vanwege goede spui mogelijkheden het overtollige water wegpompen.

JAARLIJKSE INSPECTIE WATERKERINGEN

In januari zijn we weer begonnen met de jaarlijkse inspectie van ongeveer 3.000 kilometer regionale waterkeringen. Dit jaar zijn ook circa 800 kilometer lokale waterkeringen geïnspecteerd. Het doel van de inspectie is om schades aan waterkeringen te ontdekken en om na te gaan of de waterkeringen goed zijn onderhouden. We kijken bijvoorbeeld of ze vrij zijn van afval, voorwerpen, materialen en houtige begroeiing. Dit is nodig om klaar te zijn voor het nieuwe stormseizoen aan het einde van het jaar.

Tijdens deze inspectie letten we extra op ruigte op de buitenkant van de waterkering. Dat doen we omdat lang gras het moeilijk maakt om de kering goed te beoordelen. Ook houtige begroeiing kan schade aan de waterkering veroorzaken. Een waterkering bestaat bij voorkeur uit een dichte grasmat. Dit helpt de kering om zowel natte als ook de droge periodes beter te doorstaan.

Met het einde van de inspectie in zicht, zien we een aantal schades die zijn ontstaan tijdens de afgelopen stormen. Op sommige plaatsen is er afslag, waardoor gaten in het buitentalud van de waterkering zijn ontstaan. Ook is op een aantal plekken bij meren het stortsteen aangetast door de hevige golfslag.

RESULTATEN EN VERVOLG

De inspectie wijst uit dat de meeste waterkeringen er goed bij liggen. Toch zijn er ook dit jaar weer plekken waar onderhoud nodig is.

Binnenkort sturen we de eerste brieven naar grondeigenaren waar het onderhoud niet in orde is. Daarin spreken we een termijn af waarbinnen de waterkering hersteld moet worden.

Na dit stormseizoen gaan we verder met de voorbereidingen op het volgende stormseizoen. Zo zijn we nog beter voorbereid op de volgende uitdaging, die ongetwijfeld zal komen.

GEWASBESCHERMINGS- MIDDELEN IN FRIES WATER: RESULTATEN 2024

Wij houden we het oppervlaktewater nauwlettend in de gaten. Twee keer per maand meten we op acht plaatsen welke gewasbeschermingsmiddelen in het water zitten. Dat doen we van april tot en met oktober.

WAT HEBBEN WE GEMETEN?

In 2024 hebben we in totaal 185 verschillende stoffen onderzocht. Hiervan hebben we 76 stoffen minimaal één keer aangetroffen. Bij 22 stoffen zagen we dat ze minstens één keer boven de waterkwaliteitsnorm uitkwamen. Het aantal verschillende gevonden stoffen is iets lager dan voorgaande jaren, maar blijft vergelijkbaar.

PIEK NA HEVIGE REGENVAL

Half juni vonden we opvallend veel stoffen in het water, soms boven de norm. Dit was net na een periode met veel neerslag. Het ging vooral om onkruidbestrijdingsmiddelen (herbiciden) die kort daarvoor waren gebruikt en door oppervlakkige afspoeling in het water terechtkwamen.

DEZELFDE STOFFEN KOMEN TERUG

Als we kijken naar de top 5 van aangetroffen stoffen die boven de norm uitkomen, zien we vooral dezelfde middelen terugkomen als in eerdere jaren. We verwachten dat dit beeld de komende jaren sterker wordt, omdat er steeds minder verschillende middelen toegelaten zijn. Middelen die niet meer zijn toegestaan, vinden we nauwelijks nog terug in het water.

AFSPOELING ALS BELANGRIJKE OORZAAK

Net als in voorgaande jaren blijkt afspoeling een belangrijke manier waarop gewasbeschermingsmiddelen in het water komen. De kwaliteit van de bodem speelt hierbij een grote rol.

Een gezonde bodem met voldoende organisch materiaal:

- Is weerbaarder tegen ziekten en plagen
- Houdt gewasbeschermingsmiddelen beter vast
- Kan meer water vasthouden
- Is beter beschermd tegen uitdroging en afspoeling

TOEKOMST

De komende jaren willen we meer aandacht besteden aan toxiciteit. We willen beter begrijpen welk effect de combinatie van verschillende middelen heeft op het leven in het water.

TOP 5 JGM 2024

- Fandango
- Sencor
- Amistar
- Boxer
- Frontier

TOP 5 MAC 2024

- Infinito
- Sumicidin
- Sencor
- Stomp
- Frontier

Boven de jaargemiddelde norm (JGM) en onder de maximaal aanvaardbare cinectratie (MAC). Soms komt het voor dat de werkzame stof in meerdere middelen zit, we hebben hier maar 1 middel genoemd.

WATERBEHEER BIJ DROOGTE DOEN WE SAMEN

Na een natte winter en lente zijn de grondwaterstanden vaak goed op peil. Maar dat is helaas geen garantie voor een zomer met voldoende water voor landbouw en natuur. Bij droogte of dreigend watertekort nemen we passende maatregelen. Maar droogte is niet alleen een crisis van het waterschap. Daarom zijn afspraken over het gebruik van oppervlakte- en grondwater heel belangrijk en gaan wij ons beleid hierover herzien.

WANNEER KOM JE IN AANMERKING?

We spreken van droogte als het lange tijd weinig of niet regent en de verdamping groot is. Het neerslagtekort neemt dan toe. De bodem droogt uit, de grondwaterstanden dalen en soms kunnen sloten droogvallen. Droogte in gewassen kan leiden tot verminderde opbrengst en gewassen van mindere kwaliteit. Daarom is het belangrijk dat we water zoveel mogelijk vasthouden en zorgvuldig verdelen.

GEVOLGEN VAN DROOGTE

- Droogte raakt iedereen en heeft brede gevolgen:
- Landbouw: Gewassen lijden onder droogtestress, wat oogstverlies en economische schade veroorzaakt.
 - Natuur: Planten en dieren kunnen sterven, biodiversiteit neemt af en het risico op natuurbranden stijgt.
 - Infrastructuur: Dalende grondwaterstanden kunnen bodemdaling en schade aan wegen en gebouwen veroorzaken.
 - Waterkwaliteit: Minder doorspoeling verhoogt de kans op blauwalgen en zuurstofloosheid.

WAT IS VERDROGING?

We spreken van verdroging als de grondwaterstanden in een (natuur)gebied structureel, dus ook onder normale omstandigheden te laag zijn en/of er te weinig kwel is. Kwel is grondwater dat onder druk aan de oppervlakte uit de bodem komt. Door verdroging verdwijnen bepaalde soorten planten en dieren, omdat de leefomstandigheden niet meer geschikt zijn. Verdroging is dus iets anders dan droogte, maar wordt vaak door elkaar gehaald.

VERGUNNING OF MELDING WATERONTTREKKING

Voor goed waterbeheer is het belangrijk dat wij inzicht hebben in het gebruik van oppervlakte- en grondwater. Daarom is in sommige gevallen een vergunning of melding verplicht.

Oppervlaktewater

In onderstaande gebieden geldt een vergunningsplicht voor het onttrekken van oppervlaktewater, omdat het handhaven van het oppervlaktewaterpeil hier lastig is:

- Hoogwatercircuits
- Gebieden met een peil boven boezempeil (52 centimeter beneden NAP)
- De Waddeneilanden.

De kans is aanwezig dat voor deze risicogebieden de vergunningsaanvraag wordt afgewezen. Neem daarom vooraf contact op met de rayonbeheerder of de vergunningverlener over de mogelijkheden.

HOE KAN IK HELPEN OM WATERTEKORT TE VOORKOMEN?

Afstemmen van vraag en aanbod

- Overleg bij gebruik van oppervlaktewater met de rayonbeheerder in je gebied via (058) 292 22 22. Zo houden wij zicht op de vraag naar water en kunnen we vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar afstemmen.
- Ieder perceel is onderdeel van een watersysteem. Je rayonbeheerder kan dit toelichten. Overleg met de watergebruikers binnen het betreffende watersysteem hoe jullie samen watertekorten kunnen worden voorkomen.
- Voorkom dat iedereen op hetzelfde moment oppervlaktewater gebruikt. Spreek tijdvakken af wie wanneer water gebruikt.

- Laat de gebruiker van wie de grond het verste van het waterinlaatpunt ligt, als eerste het oppervlaktewater gebruiken. Zo komt deze agrariër niet in de situatie dat het water op is, voordat het zijn of haar grond kan bereiken.

Beregen vóór 10.00 uur en na 16.00 uur

- Beregen op zonnige dagen niet op het heetste moment van de dag (tussen 10.00 en 16.00 uur). Dan gaat er veel water verloren door verdamping.

Zorg voor doorstroming

- Houd duikers schoon en haal begroeiing in schouwsloten weg voor een goede wateraanvoer.

Grondwater

Voor het onttrekken van grondwater voor beregning geldt:

- Je hebt een vergunning nodig bij een grondwateronttrekking met een pompcapaciteit van meer dan 60 kubieke meter water per uur.
- Bij een onttrekking met een pompcapaciteit van minder dan 60 kubieke meter water per uur geldt een meldingsplicht.
- De hoeveelheid onttrokken grondwater moet worden gemeten en geregistreerd.

Een vergunning aanvragen of melding doen kan via omgevingswet.overheid.nl.

TIJDELIJKE MAATREGELEN

Wateronttrekking uit oppervlaktewater mag niet leiden tot zichtbare waterstandsverlaging. We kunnen tijdelijke maatregelen nemen wanneer de waterstand in sloten en vaarten te laag is. In gebieden met een watertekort kunnen we een beregeningsverbod instellen om het waterverbruik te verminderen. Natuurlijk willen we zo'n beregeningsverbod zo lang mogelijk voorkomen. Daar kunnen agrariërs bij helpen.

WAT DOEN WE OM WATERTEKORT TE BEPERKEN?

De afgelopen jaren hebben we in verschillende gebieden maatregelen genomen om meer water vast te houden en zo minder last te hebben van verdroging en droogteschade. Bijvoorbeeld het plaatsen van regelbare stuwen, aanleg van extra inlaten, het hoger leggen van duikers, het minder diep maken van sloten en de aanleg van infiltratiegreppels om meer water te kunnen bufferen en benutten.

Daarnaast hebben we sinds 2023 de subsidieregeling 'Waterconservering op de zandgronden'. Grondgebruikers kunnen subsidie krijgen voor verschillende maatregelen in hun percelen om water vast te houden. Dit is op vrijwillige basis. Veel agrariërs maken hier al tot volle tevredenheid gebruik van. Verder werken we samen met provincie, gemeenten, landbouw- en natuurorganisaties aan de uitvoering van het Fries veenweideprogramma. Uiteindelijk doel is de peilen te verhogen. In gebiedsprocessen geven we hier de komende jaren samen met grondeigenaren en gebruikers invulling aan.

NIEUW BELEID/PARTICIPATIE

Door klimaatverandering neemt de kans op watertekort toe. In droge zomers zien we een toename van de watervraag voor beregning. Daarom gaan we ons beleid over onttrekkingen uit het grond- en oppervlaktewater herzien. Wij gaan hierover in gesprek met verschillende landbouw- en natuurorganisaties en gemeenten.

DENK MEE!

Heb jij ideeën over hoe agrariërs kunnen bijdragen aan het voorkomen van watertekort? Geef het door via info@wetterskipfryslan.nl met als onderwerp droogte. Als je jouw gegevens achterlaat, nemen wij contact op voor een bijeenkomst met andere agrariërs. *Waterbeheer bij droogte doen we samen!*

SUBSIDIE AANVRAGEN?

Scan de code voor de subsidiemogelijkheden.

VERGUNNINGEN AANVRAGEN: HOE WERKT HET OOK ALWEER?

Als agrariër ben je vast bekend met het Omgevingsloket. Voor bepaalde werkzaamheden bij water of (polder)dijken heb je namelijk een omgevingsvergunning nodig. Soms is het doen van een melding voldoende. Wist je dat je van tevoren kunt checken wat je nodig hebt?

DOE DE VERGUNNINGCHECK

Op de website van het Omgevingsloket vind je een vergunningcheck. Als je die hebt gedaan weet je of je een vergunning moet aanvragen, een melding moet doen of zo aan de slag mag. Daarnaast kun je checken welke gemeentelijke regels gelden, bijvoorbeeld bij het aanleggen van een dam of het dempen van een sloot.

VRAAG JE VERGUNNING AAN BIJ HET OMGEVINGSLOKET

Is de conclusie uit de vergunningcheck dat je een vergunning nodig hebt? Dan vraag je die gemakkelijk aan via het Omgevingsloket. Een gesprek kan helpen om jouw aanvraag goed en volledig op te stellen. Het verkleint ook het risico dat een aanvraag wordt afgewezen. Bel 058- 292 2222 en vraag naar vakgroep vergunningverlening om een van onze medewerkers te laten beoordelen of een overleg nodig is.

Als de vergunning is verleend, dan staan daarin de voorwaarden waaraan je werkzaamheden moeten voldoen. Het is belangrijk om bij ons te melden wanneer je start met de werkzaamheden en wanneer de werkzaamheden zijn afgerond. Dit doe je gemakkelijk via onze website: wetterskipfryslan.nl/melden-werkzaamheden.

WE KUNNEN ILLEGALE DEMPINGEN SNELLER OPSPOREN MET AI

Dempingen van watergangen spelen een grote rol in het beheer van het watersysteem. Deze watergangen zijn niet alleen van belang voor waterberging, maar dragen ook bij aan biodiversiteit en waterkwaliteit. Het is belangrijk om voor het dempen een vergunning aan te vragen. Het kan de natuurlijke stroming van water namelijk verstoren en dat kan ernstige gevolgen hebben. Sinds 2024 zetten we AI in om toezicht te verbeteren en schadelijke effecten te beperken.

SNELLER EN NAUWKEURIGER OPSPOREN

Overheden zoals waterschappen en gemeenten gebruiken luchtfoto's om het watersysteem te monitoren. Dit is tijdrovend, maar met AI kunnen we deze foto's sneller en nauwkeuriger analyseren. Zo kunnen we illegale dempingen efficiënter opsporen. AI is hierbij een hulpmiddel; medewerkers nemen de uiteindelijke beslissing.

Met kunstmatige intelligentie wordt sneller en efficiënter toezicht mogelijk. Het proces omvat een paar stappen:

- AI vergelijkt foto's van het watersysteem (die op verschillende tijdstippen zijn vastgelegd) met elkaar en verwijdert onnodige gegevens en ruis uit de analyse.
- AI controleert ons hele beheergebied, dat is de hele provincie Fryslân en een deel van het Groninger Westerkwartier.
- Medewerkers bekijken de analyse om te bepalen of er sprake is van een demping.
- De toezichthouders controleren dit jaar de illegale dempingen.

Als blijkt dat de demping illegaal is, moet deze misschien worden hersteld. Als je wilt dempen, is het dus belangrijk om van tevoren te checken of je een vergunning nodig hebt. Voor het opsporen van deze dempingen met AI gebruiken wij een algoritme. We vinden het belangrijk om transparant te zijn over het gebruik van algoritmes die impact kunnen hebben op inwoners. Daarom zetten we ze in het landelijke algoritmeregister. Je leest er meer over op onze website.

OPROEP: SPAAR DE OEVERS BIJ HET MAAIEN

Om schade aan plant- en diersoorten te voorkomen, werken we volgens de Wet Natuurbescherming. Bij het onderhouden van de (hoofd-)watergangen vermijden wij dan ook zoveel mogelijk de oevers. Dit doen we niet alleen om aan de wet te voldoen, maar ook vanuit onze aandacht voor biodiversiteit.

VOORTPLANTINGSPERIODE

De periode tussen 15 maart en 15 juli is het broedseizoen voor de vogels en ook belangrijk voor de voortplanting van vissen, insecten, amfibieën en andere waterdieren. Sloten met water- en oeverplanten leveren een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit, stevigheid van de oevers en de beleving van het landschap. Ze zuiveren daarnaast het water van meststoffen/voedingsstoffen en bestrijdingsmiddelen die daardoor minder in onze Friese boezem (stelsel van meren en vaarten), zwemwateren, IJsselmeer en de Waddenzee terecht komen.

REKENING HOUDEN MET PLANT- EN DIERSOORTEN

Maaien van oevers heeft invloed op de planten en dieren die leven in en rondom het water. We maaien daarom in het broedseizoen niet en hekkelen alleen als het echt noodzakelijk is. Hierdoor geven we de natuur de ruimte. Hoe meer verschillende planten en dieren bij en in het water, hoe schoner het water wordt.

WAT KUN JIJ DOEN?

Spaar de oevers van hoofdwatergangen bij het maaien van grasland of andere percelen in de periode tussen 15 maart en 15 juli. Probeer daarnaast ook in jouw eigen watergangen zo weinig mogelijk water- en oeverplanten weg te maaien.

VOLG ONS!

Blijf op de hoogte van de laatste ontwikkelingen en volg ons op:

@wetterskip

@wetterskipfryslan

@wetterskipfryslan

@wetterskip